

Aantal overwinterende Boomleeuweriken onderschat?

Paul De Cnodder

Van aantallen en spreiding van overwinterende Boomleeuweriken *Lullula arborea* in Vlaanderen is weinig geweten. Ook voor de gemeente Lille (A) in mijn regio beschikken we niet over archiefgegevens. Eerder bij toeval worden wel eens kleine groepjes Boomleeuweriken gemeld op maisakkers. Recente, gerichte zoekacties geven aan dat dit toch niet zo'n toeval is: de aantallen overwinterende Boomleeuweriken liggen hoger dan verwacht en maisakkers genieten een duidelijke voorkeur.



Boomleeuwerik *Lullula arborea* op maisstoppel. 2 januari 2013. Weelde (A) (Foto: David Verdonck)

In de winter 2008-2009 zag ik in de gemeente Lille enkele groepen Boomleeuweriken. Een groep van 27 ex. zat op 1 januari 2009 in de Aa-vallei in Poederlee, 8 ex. werden gezien aan de rand van het centrum van Poederlee op 30 december 2008 en op 7 december pleisterde er een groep van 19 ex. in de Aa-vallei op grondgebied Gierle. Behoudens dubbeltellingen zou dit een totaal zijn van 54 Boomleeuweriken binnen de gemeente Lille alleen al. Een constante is dat vrijwel alle Boomleeuweriken werden gevonden op maisakkers. Dat maakt gericht zoeken beter mogelijk, wat mij motiveerde om de tellingen door te zetten en uit te breiden.

In de winter 2009-2010 vond ik verrassend genoeg géén Boomleeuweriken, maar de volgende winter (2010-2011) werden zonder gerichte zoekacties in totaal 40 exemplaren vastgesteld. Al die waarnemingen vonden plaats in december. Groepen van meer dan 10 ex. pleisterden in de Breugelheide in Lille en twee groepen in de Visbeekvallei. In de Aa-vallei in Poederlee zat slechts één solitaire vogel.

In november 2011 telde ik weer verschillende groepjes, nu zelfs van enkele tientallen exemplaren. Die plotse, lokale toename maar ook de

schaarse waarnemingen elders in Vlaanderen, overtuigden me om nog dezelfde winter (2011-2012) een gerichte telling op touw te zetten in de tweede helft van januari. Op verschillende plaatsen werden in de gemeente Lille enkele vooraf geselecteerde maisakkers uitgekamd.

Gespreid over vier dagen onderzocht ik in totaal elf maisakkers, met volgend resultaat:

- **16 januari, Aa-vallei in Poederlee** (gekende maar andere plaats dan in 2009).
groep van 44 Boomleeuweriken, enkele honderden meters verder nog twee groepjes: 10 en 7 ex
- **17 januari, akker- en dennenbosgebied, Lille**
twee groepjes van resp. 13 en 9 exemplaren
- **25 januari, Gierle**
groep van 14 exemplaren
- **27 januari, Wechelderzande**
klein groepje van 3 exemplaren

In de winter van 2012-2013 werd reeds in november en december geteld. In november resulteerde dat in maximaal 34 vogels in de



▶ Boomleeuwerik *Lullula arborea*. 2 januari 2013. Weelde (A) (Foto: David Verdonck)

Breugelheide in Wechelderzande, 19 in de Poeielheide in Poederlee, 17 in den Haert in Poederlee, 13 in de Tielenheide in Poederlee, 12 in de Visbeekvallei in Wechelderzande, 6 in de Berkelheide in Poederlee en 3 in de Weverkes in Wechelderzande (alle locaties A). December leverde daarentegen slechts op twee plaatsen telkens 2 exemplaren op, maar Kris Weemaes zag op 13 december maximaal 31 exemplaren in Sassenhout in Vorselaar(A), vlakbij de door mij getelde gebieden.

De op zich nog wat 'verkennde fase' van deze Boomleeuweriken-telling en zeker het feit dat ze tot nu toe werd uitgevoerd door één waarnemer, hebben hun beperkingen: het is geen simultaantelling zodat over daadwerkelijke totalen weinig te zeggen is. Bovendien kan slechts een beperkte oppervlakte worden bezocht.

Gegevens uit www.waarnemingen.be van andere waarnemers tonen hetzelfde scenario: op 30 december 2012 telde Tom Goossens 26 ex. in de Berkelheide in Vorselaar (A) en op 1 januari 2013 zag Jonas Pottier een groep van 19 vogels aan 't Vlot in Grobbendonk (A). In het Turnhoutse, meer bepaald in het Turnhouts Vennengebied (A), zag Paul Prinsen op 26 december een groep van 23 Boomleeuweriken op een maisakker. Een groep van 18 in Weelde (A) op 20 januari 2013 zat eveneens op maisstoppel (David Verdonck).

Eerder beperkte rondvraag geeft ons vroegere winterwaarnemingen op maisstoppels; in januari-februari 1995 zagen Ilf, Indra en Maarten

Jacobs (mond. med.) geregeld een 20-tal Boomleeuweriken op een stoppelveld in Pulderbos (A). Paul Prinsen (mond. med.) deelde mee dat er in 2008 of 2009 een groep van een 20-tal Boomleeuweriken werd waargenomen op een maisveld bij het Rolleken in Turnhout, en ook bij de Tielenheide overwinterden eerder meermaals groepjes van 5 tot 10 ex. op maisstoppels.

Het overwinteren van Boomleeuweriken op maisstoppels is dus een zeer duidelijk gegeven. Er blijken meer Boomleeuweriken in Vlaanderen te overwinteren dan tot nu toe geweten was. Waarom er zo weinig bekend is over de winterverspreiding van de Boomleeuwerik in Vlaanderen spreekt voor zich: maisvelden behoorden nooit tot de meest uitdagende habitats voor vogelaars. Uit de reeds verzamelde gegevens van vier winters kunnen we wel besluiten dat Boomleeuweriken jaarlijks hun winterpercelen verleggen, en zelfs binnen één winterhalfjaar niet honkvast zijn.

Gericht onderzoek of een gestructureerde telling zal daarom ook in de toekomst niet voor de hand liggen. Over de herkomst van de overwinterende Boomleeuweriken beschik ik niet over concrete informatie.

Paul De Cnodder, Boskapelstraat 15, B-2275 Lille
pauldecnodder@euphony.net

Samenvatting – Abstract – Résumé

Uit gerichte wintertellingen in de gemeente Lille (A) en omgeving blijkt dat er sommige winters tot tientallen Boomleeuweriken overwinteren. Deze worden stevast gezien op stoppelvelden van mais, een biotoop dat weinig onderzocht wordt door vogelkijkers. Op basis van deze tellingen blijken meer Boomleeuweriken te overwinteren in Vlaanderen dan tot nu toe geweten was.

Is the number of overwintering Woodlarks in Flanders underestimated?
 From focussed winter counts in the municipality of Lille (A) and surroundings, it seems that in some winters up to tens of Woodlarks *Lullula arborea* have overwintered. These have regularly been seen on maize

stubble fields, a biotope that is infrequently examined by birdwatchers. On the basis of these counts it seems that more Woodlarks overwinter in Flanders than were previously known.

A-t-on sous-estimé le nombre d'Alouettes lulus hivernant en Flandre?
 Des comptages hivernaux ponctuels dans la commune de Lille (A) et ses environs ont démontré que des dizaines d'Alouettes lulus *Lullula arborea* y hivernent certains hivers. On les remarque généralement dans les chaumes de maïs, un biotope qui est rarement exploré par les ornithologues. Etant donné ces comptages, il y a apparemment plus d'Alouettes lulus qui passent l'hiver en Flandre qu'on ne pensait.